

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м. Суми
(місто знаходження НКП)

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
В.М. Боронос
« » 2020 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Фінансування інвестиційної діяльності підприємств

Освітній ступінь “Бакалавр”

Спеціальність 072 – “Фінанси, банківська справа та страхування”

Керівник роботи:

(підпис)

Захаркіна Л.С.

Студент:

(підпис)

Близнюк Ю.В.

Група:

Фз-61с

Суми 2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 23 с.; 2 табл., 6 рис.; 35 джерел.

Актуальність теми. Кінцевим результатом фінансування інвестиційної діяльності компанії виступає формування інвестиційних ресурсів. При виборі того чи іншого джерела фінансового забезпечення інвестування, будь то зовнішні або внутрішні джерела, необхідно ґрунтуватися на необхідності досягнення найбільшого економічного ефекту.

Об'єкт дослідження – процес формування фінансових інвестиційних ресурсів підприємства.

Предмет дослідження – економічні відносини що виникають в процесі вибору джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства.

Методи дослідження – розрахунково-аналітичний, табличний, коефіцієнтний аналіз.

У першому розділі дипломної роботи аналізуються теоретичні основи механізмів залучення інвестиційних фінансових ресурсів. У другому розділі наведено аналіз сучасних джерел фінансування інвестиційної діяльності. У третьому розділі розглянуто сучасні принципи формування інвестиційної стратегії підприємства.

Основою виконання роботи стали навчальні посібники, підручники, методичні матеріали з питань фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства з метою підвищення ефективності його діяльності. В якості інформаційного забезпечення були задіяні матеріали періодичних видань, статистичні дані підприємств і організацій, мережа Інтернет і інших джерела.

ІНВЕСТИЦІЇ, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, ВЛАСНІ КОШТИ, ПОЗИКОВІ КОШТИ, КРЕДИТИ, ЛІЗИНГ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМІВ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ.....	6
1.1 Огляд підходів до проблем фінансового забезпечення інвестиційної діяльності	6
1.2 Аналіз інвестиційної ситуації в Україні	8
2 АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	11
2.1 Класифікація джерел фінансування інвестицій	11
2.2 Аналіз основних джерел фінансування інвестицій в Україні	13
3 СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	15
ВИСНОВКИ.....	17
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	19

ВСТУП

Актуальність теми. Кінцевим результатом фінансування інвестиційної діяльності компанії виступає формування інвестиційних ресурсів. Інвестиції є найважливішим фактором, який впливає на рівень економічної цінності компанії і на її розвиток в цілому. За рахунок інвестицій компанія здатна збільшувати свої матеріальні і нематеріальні активи. Кожна компанія прагне оптимізувати фінансові джерела інвестиційної діяльності для забезпечення максимального рівня рентабельності власних коштів. При виборі того чи іншого джерела фінансового забезпечення інвестування, будь то зовнішні або внутрішні джерела, необхідно ґрунтуватися на необхідності досягнення найбільшого економічного ефекту.

Умовно розділити форми фінансування інвестиційних проектів можливо на сучасні і традиційні. До сучасних форм відносяться венчурне і проектне фінансування, використання інвестиційних кредитних ліній, інноваційний кредит, цільової облігаційну позику, лізинг і змішані форми фінансування. До традиційних форм фінансування відноситься використання власних, позикових, залучених і централізованих джерел коштів. У число власних фінансових ресурсів входять внутрішньогосподарські резерви компаній, що виконують свою діяльність внутрішньогосподарським способом, грошові кошти, що виплачуються страховими компаніями в разі настання ризикової ситуації, амортизаційні відрахування і чистий прибуток.

Кредити та облігаційні позики мають найбільшу частку серед позикових коштів, які видає банківське співтовариство. Позиковими джерелами також вважаються кошти, одержувані від іноземних інвесторів у вигляді кредиту або позики, а також позикові кошти, які Україна отримує від міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Об'єкт дослідження – процес формування фінансових інвестиційних ресурсів підприємства.

Предмет дослідження – економічні відносини що виникають в процесі вибору джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства.

Методи дослідження – розрахунково-аналітичний, табличний, коефіцієнтний аналіз.

У першому розділі дипломної роботи аналізуються теоретичні основи механізмів залучення інвестиційних фінансових ресурсів. У другому розділі наведено аналіз сучасних джерел фінансування інвестиційної діяльності. У третьому розділі розглянуто сучасні принципи формування інвестиційної стратегії підприємства.

Основою виконання роботи стали навчальні посібники, підручники, методичні матеріали з питань фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємства з метою підвищення ефективності його діяльності. В якості інформаційного забезпечення були задіяні матеріали періодичних видань, статистичні дані підприємств і організацій, мережа Інтернет і інших джерела.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМІВ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

1.1 Огляд підходів до проблем фінансового забезпечення інвестиційної діяльності

Проблемам фінансового забезпечення інвестиційної діяльності присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, що досліджують ці питання протягом останніх десятиліть.

Наприклад, А. Непран І. Тимченко, Н. Каменева значну увагу приділяють дослідженню : «...ролі запозичень у фінансуванні інвестиційної діяльності нефінансових корпорацій. Визначено обсяг впливу факторів на зміну обсягу залучень фінансових ресурсів підприємствами реального сектору економіки. Встановлено, що масштаби запозичень на ринку цінних паперів обмежуються за рахунок зростання емісії державних облігацій внутрішньої позики [18]».

В Кузьменко досліджує: «...теоретичні засади державного фінансування інвестиційної діяльності підприємств. Приділено увагу прямим і непрямим методам державної підтримки, а також формам й інструментам державного фінансування інвестиційної діяльності підприємств [16]».

Т. Васильєва, О. Захаркін, Л. Захаркіна в своїй роботі приділяють увагу використанню лізингу, як способу фінансування інвестиційних проектів підприємств [2].

Значний внесок у дослідження джерел фінансування інвестицій робить відомий український науковець П.Г. Перерва [22]. Він розглядає різні аспекти фінансового забезпечення інвестицій, наводячи при цьому їх певні переваги та недоліки.

Проблема фінансування інвестицій в більшій частині не обмежена виділенням бюджетних коштів. Реалізація програм розвитку промисловості стримується відсутністю готових проектів, а саме, проектів з обґрунтованими сучасними інженерними, технологічними і організаційними рішеннями, що мають

підтверджену економічну, соціальну та іншу ефективність. Проблема посилюється кризовим станом галузей проектування і будівництва, слабким рівнем розвитку ряду регіонів і пов'язаних з проектами видів діяльності, відсутністю ефективних механізмів входження бізнесу в такі проекти.

Саме відсутність конкретних рішень щодо залучення інвестицій з позабюджетних джерел, повного регуляторного механізму різних форм державно-приватного партнерства (ДПП) і інструментів проектного фінансування стає проблемою номер один. Тим більше, нові інтелектуальні та цифрові технології інвестування, процеси і процедури цифрових інвестицій (Initial coin offering (ICO)) в цифровому просторі первинного розміщення віртуальних активів (токенів) практично навіть не обговорюються. Звичайно, сьогодні цифрові інвестиції не можуть бути повноцінним джерелом позабюджетного фінансування інфраструктурних проектів, але вони можуть активізувати нові розробки техніки, технологій, які можуть забезпечити їх реалізацію на іншому інноваційному рівні.

І при їх реалізації надзвичайно важливо визначити причини невідповідності програмних завдань умовам їх фінансування; виявити всі можливі інвестиційні тренди сучасної економіки та можливості їх адаптації під українські проекти. Саме ці завдання формують цілі подальшого дослідження.

Теоретичні та практичні аспекти визначення інвестиційної привабливості підприємств також розглядаються в роботах авторів Сумського державного університету [30, 25, 33, 11, 1, 26, 32, 17, 27, 20, 3, 10, 9, 5, 6, 34, 4, 35, 8, 7, 12].

В сучасних дослідженнях поняття фінансового забезпечення інвестиційних проектів в більшості розглядається з позицій різних джерел фінансування. Для визначення рівня наукового інтересу до різних типів фінансування інвестицій доцільно проаналізувати обсяги пошукових запитів стосовно цих питань в пошуковій системі Google із використанням програмного продукту Google Trends (рис. 1.1). Аналіз показує значно більший інтерес до питань інвестування за допомогою акціонерного капіталу та кредитних коштів.

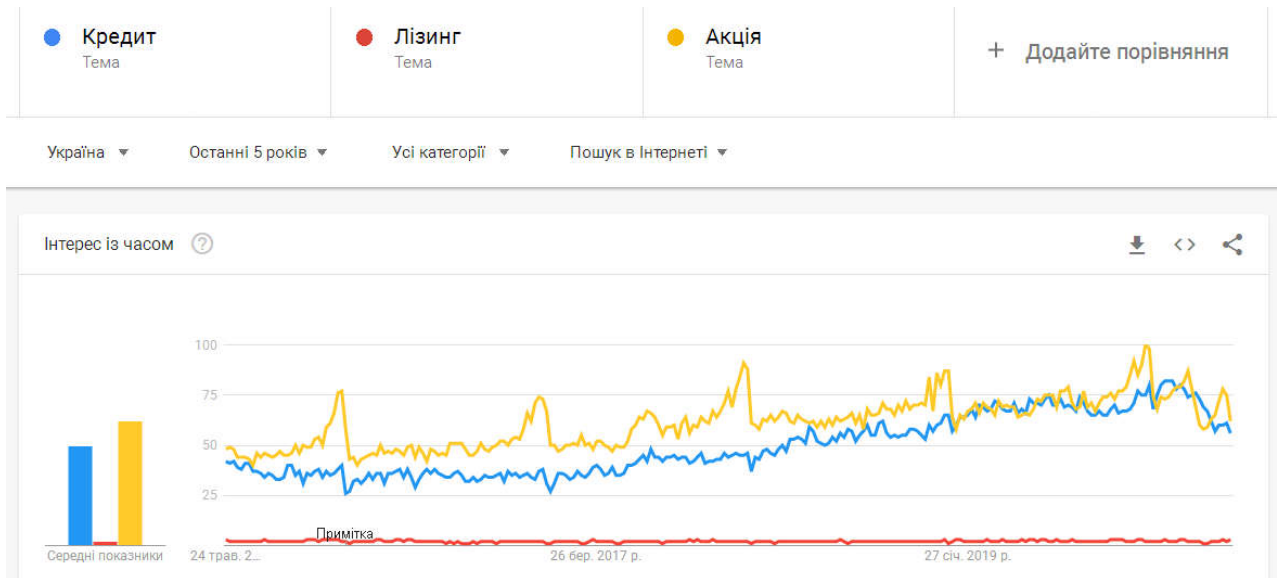

Рисунок 1.1 – Обсяги пошукових запитів на тему джерел фінансування інвестиційної діяльності

1.2 Аналіз інвестиційної ситуації в Україні

Сучасний стан інвестиційного забезпечення в Україні можна охарактеризувати як незадовільний. На рисунку 1.2. наведена структура капітальних інвестицій за видами активів (млн.грн.)

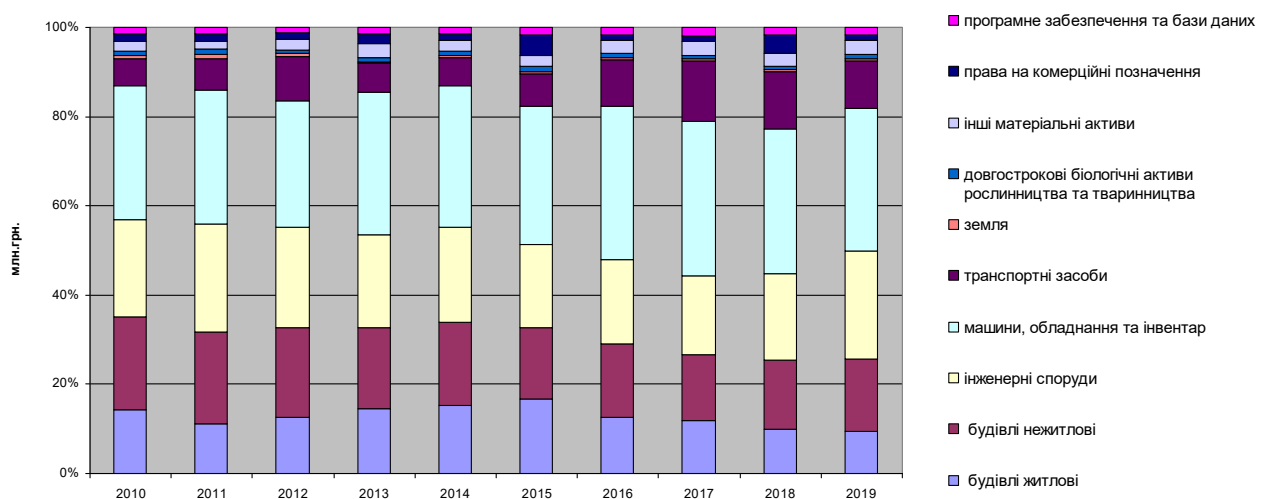

Рисунок 1.2 – Структура капітальних інвестицій за видами активів [19]

Аналізуючи регіональний розподіл капітальних інвестицій за видами активів та регіонів наведена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Обсяг капітальних інвестицій у матеріальні активи за видами активів за регіонами у 2019 році (тис. грн.) [19]

	Обсяг капітальних інвестицій у матеріальні активи за видами активів			Обсяг капітальних інвестицій у матеріальні активи за видами активів			Обсяг капітальних інвестицій у матеріальні активи за видами активів	
	будівлі житлові	будівлі нежитлові	інженерні споруди	машини, обладнання та інвентар	транспортні засоби	земля	довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	інші матеріальні активи
Україна	58014904	100468035	149153503	198455277	65870755	2230011	5999752	20375831
Вінницька	1512015	3452698	2267294	5829255	1693880	100809	221682	422392
Волинська	1967669	2119794	1158680	5827542	1075641	35979	74893	361897
Дніпропетровська	830549	11753579	17008590	27632339	6566555	296873	151508	1640133
Донецька	277757	2392761	7219155	15720568	1344926	14516	183966	643048
Житомирська	593960	2011981	1163285	2977046	1148509	63946	121690	282003
Закарпатська	2984049	2757207	1107714	1489812	738008	79476	8590	143044
Запорізька	217752	1985322	3346927	6459136	1462355	21721	68283	1017985
Івано-Франківська	2134000	1827481	1983529	1643991	1167204	31783	28890	401523
Київська	9641931	7152896	11544094	14738165	3271468	327725	1689513	776465
Кіровоградська	206058	1509657	1480853	3307386	918210	28035	65599	185697
Луганська	109915	727192	514909	1385713	365255	2733	34349	170620
Львівська	5401491	5425571	5626974	9385193	3096549	260438	92178	1305767
Миколаївська	394220	2412071	1403632	5428721	2400344	24988	104016	304196
Одеська	2889610	5551766	2891915	6232879	1735318	74875	62038	849456
Полтавська	1097985	4185722	6159184	6425255	4067333	41510	326889	392986
Рівненська	1496443	1371617	883125	2026874	657881	22548	60670	152142
Сумська	548117	1376256	1176847	2983221	1129249	12095	178290	190365
Тернопільська	1934600	1897303	920191	3211349	818942	38326	117788	209832
Харківська	4869161	3531635	3428441	6760534	2456962	96063	102498	831329
Херсонська	367072	1000565	7463795	2351280	729315	43597	107053	199150
Хмельницька	973134	1996023	1599388	4106506	1229524	85138	193093	246749
Черкаська	777340	2560679	1399948	4558501	1157080	16710	280177	344327
Чернівецька	1401496	997905	579063	658727	274965	6334	28771	128895
Чернігівська	743999	1643037	1459559	2818615	1498434	11394	262985	138795
м.Київ	14644581	28827317	65366411	54496669	24866848	492399	1434343	9037035

Одним з індикаторів інвестиційної привабливості держави є обсяги іноземних інвестицій, наявність яких дозволяє здійснювати значні проекти; а також реалізовувати нові технології, практики корпоративного управління, тощо. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну за останні 10 років наведено на рисунку 1.3.

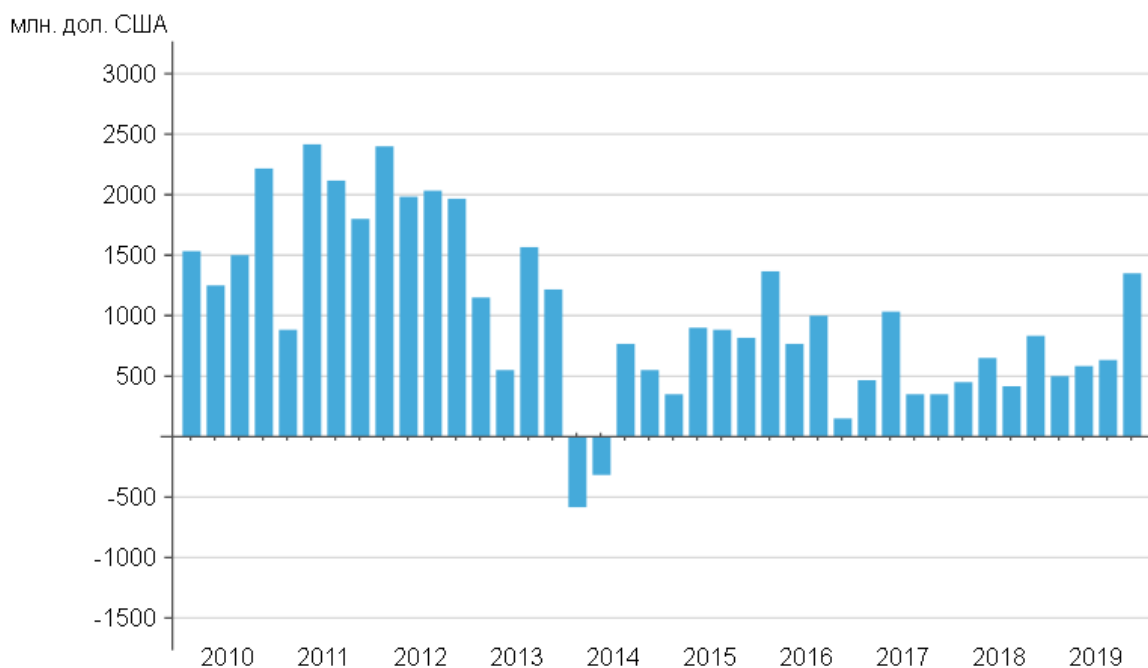

Рисунок 1.3 – Іноземні інвестиції в Україні [24]

Можна сказати, що капіталовкладення з-за кордону грають важливу роль в утворенні структури економіки і культури бізнесу, а інвестиційний клімат бере безпосередньої участі в її стратегічний розвиток.

Рівень економічного розвитку країни для іноземних інвесторів є визначальним. Ґрунтуючись на аналізі різних показників стану економіки, прибутковості бюджету країни, зарубіжні інвестори виявляють зацікавленість в розміщенні інвестицій. Людям, які вкладають свій капітал в об'єкти, розташовані в іншій країні, особливо важливо знати про стан зайнятості та рівня життя населення, так як це зазвичай має на увазі високий рівень розвитку промисловості та підприємницької діяльності. З урахуванням вищесказаних положень, можна виділити наступні основні напрямки в розвитку інвестиційного клімату:

- створення сприятливих умов для інвесторів шляхом спрощення входу на інвестиційний ринок;
- мінімізація інвестиційних ризиків;
- формування лояльної податкової політики;
- підняття рівня життя населення, зацікавленість у вітчизняних кваліфікованих кадрах, недопущення «витоку мізків»;
- вдосконалення інвестиційного законодавства і митної політики;
- вжиття заходів по боротьбі з корупцією.

Можна нескінченно стверджувати, що українська економіка може прекрасно існувати і без «чужих» грошей. Але ряд застійних явищ в економіці регіонів говорить про термінову необхідність залучення додаткових інвестицій з-за кордону. У зв'язку з цим інвестиційна політика повинна спрямувати всі сили на створення стабільних, вигідних пільгових умов для іноземних інвесторів на території країни, зокрема, в окремих регіонах, в яких вітчизняні підприємці не в змозі освоїти місцеві фактори виробництва, спростити процеси реєстрації та оформлення документів, а також сприяти поліпшенню інвестиційного клімату країни в цілому, дотримуючись певних напрямках.

2 АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Класифікація джерел фінансування інвестицій

Узагальнена класифікація джерел фінансування інвестицій наведена на рисунку 2.1.

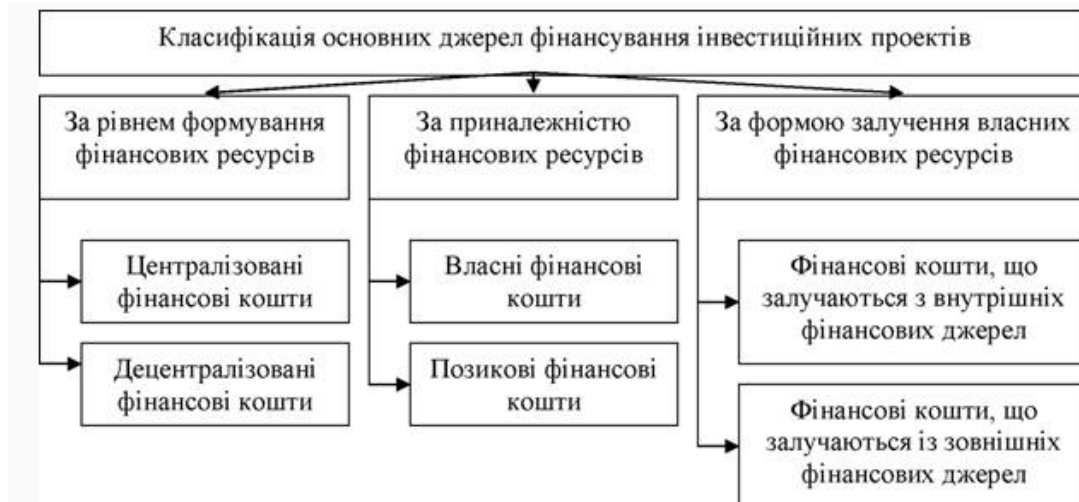

Рисунок 2.1 – Класифікація джерел фінансування інвестицій [29]

В сучасних умовах господарювання перед багатьма підприємствами стоїть серйозна проблема пошуку і залучення довгострокових інвестицій для розширення виробництва, придбання сучасного обладнання та впровадження нових технологій.

Незважаючи на безліч різних підходів до вибору відповідного джерела фінансування, всі вони мають свої переваги і недоліки, і в різних економічних ситуаціях можуть бути по-різному ефективні. До того ж більшість підходів розраховані або на інвестиційні проекти, або на проекти зрілих і пізніх стадій життєвого циклу, там, де присутня найменша ймовірність настання ризику. Проблема підбору джерел фінансування для ранніх стадій реалізації інноваційних проектів залишається найменш дослідженою.

Кожна організація рано чи пізно приходиться до рішення про диверсифікації діяльності, розширення продуктової лінійки, масштабування бізнесу. Зазви-

чай топ-менеджери компанії чітко уявляють собі, в якому напрямку розвиватися і скільки коштів на це потрібно. Однак джерело цих коштів не завжди очевидний. Пошук інвесторів і співінвесторів проекту часто може бути скрутний, і тоді менеджери замислюються про залучення позикових коштів. Однак, працюючи з банківськими структурами, підприємці не раз переконувалися в дорожнечі позикового капіталу і не завжди вигідних умовах. В якості одного з джерел фінансування інвестиційних проектів підприємства, поряд з такими формами залучення інвестиційних ресурсів, як кредит і позику використовують лізинг. Основні джерела фінансування наведено на рис. 2.2.

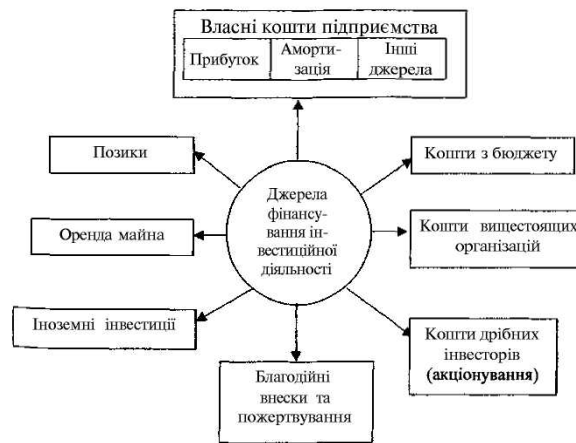

Рисунок 2.2 – Основні джерела фінансування

Проблеми прийнятності джерел фінансування інноваційних проектів полягають не тільки в нестабільності розвитку сучасної економіки і недоліки існуючих методів фінансування інноваційних проектів, а й в проблемі їх грамотного підбору. Джерел фінансування безліч, але при цьому інноватори часто не замислюються про наслідки, які може спричинити за собою залучення певного джерела, і про те, який кінцевий результат вони принесуть. Для полегшення цього завдання пропонується використовувати представлену методіку вибору джерела фінансування, яка допомагає визначити найбільш прийнятний спосіб інвестування, ґрунтуючись на цілях і завданнях проекту.

2.2 Аналіз основних джерел фінансування інвестицій в Україні

В таблиці 2.1 наведені суми інвестиційних ресурсів залучені з різних джерел за період 2010-19 рр., а на рисунку 2.3 структурний розподіл цих інвестицій за джерелами фінансування.

Таблиця 2.1 – Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010-2019 роки [19]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
коштів державного бюджету	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	2738,7	6919,5	9264,1	15295,2	22814,1	30834,5
коштів місцевих бюджетів	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5918,2	14260,0	26817,1	41565,5	50355,5	56480,0
власних коштів підприємств та організацій	111371,0	147569,6	171176,6	165786,7	154629,5	184351,3	248769,4	310061,7	409585,5	408275,7
кредитів банків та інших позик	22888,1	36651,9	39724,7	34734,7	21739,3	20740,1	27106,0	29588,9	44825,4	67232,6
коштів інвесторів-нерезидентів	3723,9	5038,9	4904,3	4271,3	5639,8	8185,4	9831,4	6206,4	1795,5	4663,9
коштів населення на будівництво житла	18885,9	17589,2	22575,5	24072,3	22064,2	31985,4	29932,6	32802,5	34645,7	32422,0
інших джерел фінансування	7752,5	9312,8	10030,9	8036,7	6690,2	6674,7	7495,5	12941,3	14704,7	24070,2

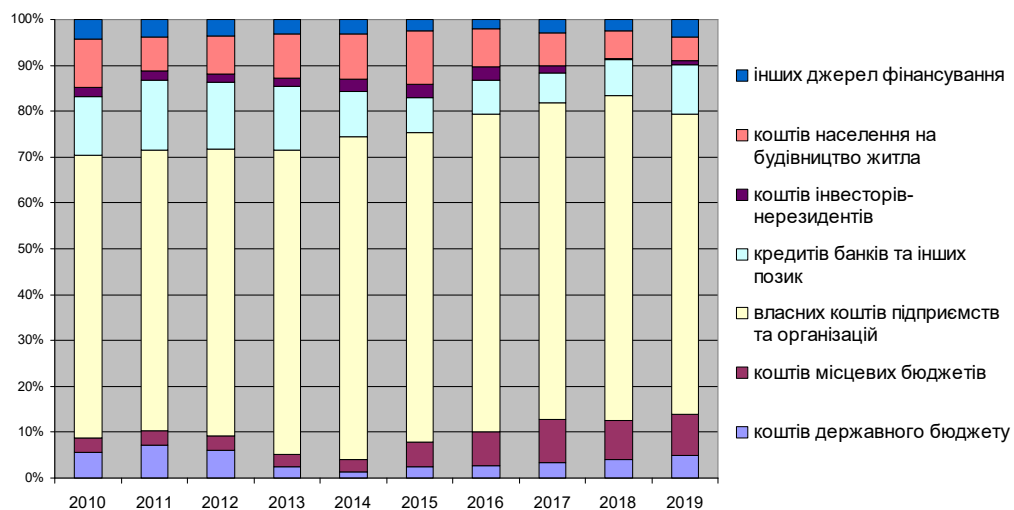

Рисунок 2.3 – Структурний розподіл джерел фінансування [19]

Як видно з рисунку фінансування інвестиційної діяльності здійснюється переважно за рахунок власних коштів підприємств. Недостатність власних коштів не є критичною проблемою для розвитку інноваційної діяльності українських компаній. В даному випадку можна скористатися зовнішніми джерелами

фінансування: ресурси від продажу цінних паперів, кредити, фінансовий лізинг; бюджетні асигнування і кошти позабюджетних інноваційних фондів; венчурне фінансування і використання коштів бізнес-ангелів; іноземні інвестиції.

Використання такого зовнішнього (залученого) джерела інноваційного фінансування як іноземні інвестиції в Україні здійснюється недостатньо ефективно. До причин, які обмежують зростання прямих іноземних інвестицій в економіку, можна віднести:

- 1) нестабільну політичну ситуацію;
- 2) сировинну залежність економіки;
- 3) корумпованість політичної системи;
- 4) неефективну грошово-кредитну політику;
- 5) невизначеність правової системи.

Низький рівень інвестиційної привабливості української економіки є суттєвою проблемою фінансування інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Слід зазначити, що сьогодні українським підприємствам дуже важливо застосовувати комплексний підхід до формування джерел фінансування інноваційної діяльності. Комплексний підхід передбачає можливість використання всіх форм і видів фінансування інноваційної діяльності: самофінансування (фінансування за рахунок прибутку і амортизації компаній), державного фінансування (пряма фінансова підтримка і непряме фінансування у формі пільгового оподаткування), акціонерного фінансування (фінансування за рахунок емісії акцій), облігаційної фінансування (фінансування за рахунок випуску облігацій), венчурного фінансування (фінансування на основі залучення високий про ризикового капіталу венчурних інвесторів), проектного фінансування (фінансування на основі залучення боргових фінансових коштів для фінансування інноваційного проекту).

3 СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Формування інвестиційної стратегії підприємства відбувається в ряд основних етапів:

1. Проведення аналізу економіко-правових чинників, здатних вплинути на процес інвестиційної діяльності;
2. Оцінка можливостей підприємства з урахуванням специфіки ведення господарської діяльності і потенціалу сектора, в якому підприємство веде свою діяльність;
3. Розробка базових інвестиційних цілей на стратегічну перспективу;
4. Проведення огляду можливих альтернативних інвестиційних заходів і вибір напрямків і форм інвестиційної діяльності, базуючись на стратегічних можливостях;
5. Встановлення напрямків розробки інвестиційної діяльності на стратегічну перспективу;
6. Формування такої інвестиційної політики, яка буде відповідати всім аспектам інвестиційної діяльності підприємства;
7. Оцінка результативності сформованої інвестиційної стратегії.

Виходячи з вищесказаного, випливає, що забезпечення інвестицій фінансовими ресурсами є одним з базових напрямків процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства на стратегічну перспективу. Економіка нашої країни знаходиться в важких умовах, і саме грамотна інвестиційна політика може забезпечити розвиток підприємств, специфічною особливістю якої є наявність безлічі взаємопов'язаних альтернативних рішень і вибірки найбільш оптимальних з них, які легко адаптуються до динамічного зовнішнього середовища. Це підкреслює важливість інвестиційної політики як інструменту реалізації завдань розвитку за допомогою формування фінансово-ресурсної бази. У процесі формування інвестиційної політики потрібно враховувати фактори впливу інфляційних процесів і рівень ризику, необхідно економічно обгрунту-

вати інвестиційні рішення, знайти найбільш оптимальну структуру портфельних і реальних інвестицій, при реалізації інвестиційних проектів потрібно ранжувати їх за важливістю і пов'язати їх виконання з наявністю ресурсної бази, а також вибирати найбільш вигідні джерела фінансування.

Інвестиційна політика представляє собою розподіл власних і залучених фінансових ресурсів на ведення господарської діяльності підприємства, виділяючи найбільш пріоритетні напрямки. Абсолютно будь-які процеси, що протікають на підприємстві, можна піддати управлінню, однак для цього потрібно виявити керуючі параметри. Реальні інвестиції являють собою один з економічних методів управління. Отже, для забезпечення управління процесами, що дозволяє розвинути підприємство, слід реалізувати формування портфеля інвестицій.

Пропонується вирішити це завдання шляхом раціонального управління, який полягає в мінімізації негативних факторів, що впливають на об'єкт управління, а також в пошуку найбільш оптимальної траєкторії розвитку. Необхідно сформулювати вектор мети, який забезпечить розподіл керуючих параметрів.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки, можна зробити висновок, що ефективна інвестиційна політика дозволяє: формувати нові інноваційні фонди; здобувати нові інтелектуальні розробки; значно розширити виробничий потенціал; проводити диверсифікацію інноваційного виробництва на рівні галузі або територіального об'єднання; оновити і модернізувати активи підприємства, в першу чергу нематеріальні; поліпшити фінансові показники; підвищити базу оподаткування; реалізовувати соціальні програми.

В результаті проведеного дослідження проблем фінансування інноваційної діяльності компаній отримані наступні висновки:

1. До основних проблем фінансування інноваційної діяльності українських підприємств відноситься залежність від західних країн в питаннях доступу до технологій і фінансових ресурсів; в структурі джерел фінансування інноваційної діяльності компаній переважає державне фінансування і відсутня пряма зацікавленість самих підприємств; низька інвестиційна привабливість інноваційної діяльності українських підприємств.

2. В українській економіці спостерігається низький рівень ефективності залучення іноземних інвестицій для фінансування інноваційної діяльності підприємств. При цьому слід зазначити, що іноземні інвестиції в складі джерел фінансування інноваційної діяльності компаній здатні посприяти розвитку імпортозамінного виробництва, розширення експорту, розвитку інфраструктури, а також, просуванні товарів і технологій на зовнішній ринок і освоєння передових форм організації виробництва, створення додаткових робочих місць.

3. Різноманітність джерел і форм фінансування інноваційної діяльності дозволяє підприємствам забезпечити фінансовими ресурсами всі етапи інноваційного процесу, починаючи від проведення НДДКР і закінчуючи створенням і реалізацією інноваційної продукції. Необхідно при фінансуванні інноваційної діяльності застосовувати комплексний підхід і розробляти альтернативні варіа-

нти, засновані на принципі множинності джерел і форм фінансування, а також враховувати специфічні особливості функціонування та розвитку підприємств.

Застосування різних джерел фінансування для реалізації інноваційних проектів є не тільки надходження необхідного обсягу грошових коштів, але часто і виплату відсотків з позикової суми. Слід також враховувати, що залучення інвестицій тісно пов'язане з транзакційними витратами, що виникають як у процесі пошуку відповідного джерела фінансування, так і після укладення договору про інвестування. Інноваційні проекти характеризуються дуже високим ступенем ризику, оскільки використання нових технологій і матеріалів може мати як позитивний, так і негативний економічний ефект, внаслідок цього необхідно більш ретельно підбирати джерело фінансування.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Вартісно-орієнтоване управління підприємствами на основі стейкхолдерського підходу [Текст] : звіт про НДР (остаточний) / кер. О.О. Захаркін. - Суми : СумДУ, 2018. - 79 с.
2. Васильєва, Т., Захаркін, О., Захаркіна, Л. Фінансовий лізинг як фінансово-кредитне забезпечення інвестиційної діяльності підприємств. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*, 2018. №4 С. 59-68. doi:<https://doi.org/10.35774/visnyk2018.04.059>.
3. Дослідження кон'юктури інвестиційного ринку України : звіт про НДР (заключний) / Кер. І.В. Кобушко. - Суми : СумДУ, 2011. - 114 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27284>.
4. Захаркін О. О. Оцінка ризикостійкості підприємства при управлінні його інноваційним розвитком. *Економічний простір*. 2015. № 98. С. 165-176.
5. Захаркін О. О. Порівняльна характеристика концепцій управління підприємством в системі його інноваційної діяльності. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. № 4. С. 53–59.
6. Захаркін О. О. Роль інновацій у нарощенні вартості українських підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2014. №3. С. 90–101.
7. Захаркін О. О. Харченко М. О. , Івахнова А. Л. Оцінка інноваційного потенціалу підприємств у контексті інноваційного розвитку регіонів. *Механізм регулювання економіки*. 2012. №4. С. 216–221.
8. Захаркін О.О. Фактори формування вартості в контексті вартісно-орієнтованого підходу управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2014. №7. С. 208–214.
9. Захаркін О.О. Еколого-економічна оцінка технологічних рішень в машинобудуванні: автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.08.01 «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища» / О.О. Захаркін. - Суми, 2003. - 22 с.

10. Захаркін О.О. Мякота Т.С. Шляхи оптимізації споживчого кредитування в Україні в умовах фінансово-економічної кризи. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць*. 2010. № 1 (8). С. 79-84.

11. Захаркін, О.О. Вартісно-орієнтоване управління інноваційною діяльністю підприємств: методологічні засади, світовий та вітчизняний досвід [Текст] : монографія / О.О. Захаркін. - Суми: СумДУ, 2015. - 400 с.

12. Захаркіна Л. С. Система стратегічного планування інноваційного розвитку підприємств. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. – 2009. № 4 (20). С.73–76.

13. Інвестиційно-фінансові механізми еколого-орієнтованого розвитку регіонів [Текст] : звіт про НДР (заключний) / Кер. С.В. Похилько. - Суми : СумДУ, 2014. - 50 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39515>.

14. Костирко Л. А. Костирко Р. О., Мадіярова Е. С., Серета О. О. Комплексний аналіз інвестиційної привабливості підприємств в контексті фінансового забезпечення розвитку підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 2. С. 198-207. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2018_2_26.

15. Кубарева І.В. Методичні та прикладні аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Стратегія економічного розвитку України*. 2014. № 35(2014). С. 31–39.

16. Кузьменко В. М. Форми державного фінансування інвестиційної діяльності підприємств. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 93–98. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.8.93](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.8.93).

17. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.В. Костель. - Суми: СумДУ, 2015. - 84 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53419>.

18. Непран А. В. Тимченко І. Є., Каменева Н. М. Роль запозичень у фінансування інвестиційної діяльності підприємств реального сектора економіки.

Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. № 60. С. 216-223. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2017_60_31.

19. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

20. Оцінка ефективності та оптимізація діяльності фінансових посередників = Еволюція процесу становлення та сучасні тенденції розвитку фінансового посередництва: звіт про НДР (проміжний)/ Кер.: П.М.Рубанов. - Суми: СумДУ, 2012. - 60 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32640>.

21. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник, І. О. Школьник та ін. ; за ред. д. е. н. А. О. Єпіфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2007. 286 с.

22. Перерва П. Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.

23. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підруч. / [А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк, Г. Г. Нам та ін.; керівник авт. кол. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін]. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

24. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. *Мінфін*: веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>.

25. Роль інноваційної діяльності у формуванні вартості промислових підприємств [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. О.О. Захаркін. - Суми: СумДУ, 2016. - 114 с.

26. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки [Текст]: звіт про НДР (проміжний) / кер. Д.В. Леус. - Суми: СумДУ, 2016. - 99 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67799>.

27. Теоретико-методологічні засади управління фінансами урбанізованого простору на місцевому рівні = Теоретико-методологічні засади узгодження фі-

нансових інтересів суб'єктів соціального партнерства на місцевому рівні: звіт про НДР (проміжний) / Кер. К.В. Ілляшенко. - Суми: СумДУ, 2013. - 33 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/35419>.

28. Тютюнник Ю.М. Тютюнник С.В. Оцінювання оптимальності співвідношення власного і позикового капіталу підприємств. *Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки*. 2010. Вип. 99. С. 229–234.

29. Управління джерелами фінансування капітальних інвестицій. *Economics.Studio*. Вебсайт. URL : <https://economics.studio/finansoviy-uzmenedjment/upravlinnya-djerelami-finansuvannya-kapitalnih-58912.html>

30. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємства: звіт про НДР (заключний)/ Кер.: І.Д. Скляр. - Суми: СумДУ, 2012. - 54 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34465>.

31. Фінансовий аналіз. Модульний курс : [навч. посіб.] / [Я.П. Квач, Г.В. Кошельок, О.М. Терещенко, Г.В. Юр'єва] ; за ред. О.С. Редькіна. – О. : ТОВ «Елтон», 2010. – 470 с.

32. Фінансово-економічне обґрунтування екологічно спрямованого інноваційного розвитку [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. Т.В. Касьяненко. - Суми: СумДУ, 2016. - 90 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53268>.

33. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України [Текст] : звіт про НДР (заключний) / Кер. Н.А. Антонюк. - Суми : СумДУ, 2014. - 60 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378>.

34. Zakharkin O. Zakharkina L. Enterprise's innovation development strategy substantiation and its aims. *Економічний часопис-XXI*. 2014. № 7–8(1). С. 76–79.

35. Zakharkin, O., Zakharkina, L., & Antoniuk, N. (2017). A comparative analysis of stock market volatility depending on investment time horizon. *Economic Annals-XXI*, 167(9-10), 49-52.